

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 12 -

Fylke:

Tilleggsspørsmålno. ~~Samal~~

Herad:

Emne: Sammelengskultur

Bygdelag:

Oppskr. av: Arnt Sandem

Gard:

(adresse): Godheim P. 2.

G.nr. 80

Br.nr. 103

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. "Völl" kallte ge gamle engur og med lekra mentu de utsäss "Tubpin" jord som lå og "Willet" - var i bruket et eller to "år for det ble såss igjen. Ejeuligg - jord som var lagtatt - det var åker som "var gjødska og lojensäss engpö i. - Det bruktes entu rensch pö. De såss de hansen - de urensa pö. Utslätter kan det entu sies å ha varit - ~~ber noe~~ stin av her.
2. "Kösser" kalltes rjörningphängs av kvist og rusk. - Disse ble brunt.
3. Ble det foruyn mose i engur måbte den peails eller de bruntet kvist og rusk og siden såss de hansen "for å få ny eng. -
4. "For å få rusk vannet igro de åpne gräfte. Entu etu brukte lukket gräfte av stin eller fu - "Tangel" som lukningsmaterial. Våkning i kjent. -
- *) Utval: ~~noe~~ ö = var mellom ö og o (ö)

5. At engen ble gjødslet med husdyrgjødsel er sikkert, men ingen kan nu gjøre noe for dette. I men Wilsen forteller at engen ble gjødslet med hestemøkk (1779).
 Pånemøka bruktes på åkeren -
 Fellen ble strådd ovenpå den sønde åkeren. Hvor sterkt enge var gjødla ser han ingenting om. -
 Han forteller at det også den gang var den, at pløie opp engene når den var gammel, og åkeren ble senere gjødslet og lagt avt "Til eng. Som engfri draktis da basset" - engfri, som lå ved lærebalken. (Fro som var drippet fra høiet. -)

6. Herda kaltes den jord som lå ned for tinnset og tithusem. Men kan ikke si at dette har gitt navn på høiet. - Riktig gamle folk brukte kalde ~~herda~~ herda for felta (Wilsen nevner også dette).
 Høi fra øst ans eng kalles i den tid de sønde næmpet fro ofte for "krufor" - Høi med mye ingrasplanter i. - Vel fordi de liknet dette.

7. Alle de gamle gårdsanlegg ligger her bestandig på en høiereliggende plass av eiendommen. Ordet herda x også brukt om siget fra tinn og gjødsel plass. F. eks: herda fra makkademme

8. Wilsen sier at engen ble gjødla om våren. - Redskaperen var en grein med to kløyter, som var spidda til, -
 Sking kaller han det. -

2406

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

x) Nijaga = Nijölu. ~~Den gamle eng~~ Høiet navn efter plantene F. eks. Klevskjøen
 Den gamle eng = Völu. Høiet herfra kalles: Völlhöi. (Höien)

8 Den eldste sting jeg kjemmer var
 snidd av jern og hadde tre eller
 fire finner og treskaft - dette var
 jo en forbedring. Så i 90 åren kom
 de fabrikkagene greip som arisering.
 Måka ble vinterkis kjørt ut på ski
 dyfor. Lessett på hval som lå på sleden.
 Om våren ble så de utkjøteri måka.
 hanger lessa på møkkaskjerra og kjørt
 ut i småhanger bostover jordsk og
 seieren breia jant utover for så
 å mælles (harves) ned med harv. -

Finsmålsring av måka ble sålungt - 60 år -
 jeg kan huske fortsatt om valsehard.

9. Beiting av eng var mig brukt
 helt til omkring 1900. men det
 fins nok enda enkelte som driver
 med dette i for sterke gras. -

Noe annet er at lav som er i strø-
 ste laget blir beitet av esnd for å
 hindre snøskimmel. Dette er alen.
 hvis den ikke kjøres i side. -

Beiting har brukt om vasshøsten
 nyeng ble aldrig beitet. Forkuiper kinn-
 ne nok gjør det nødvendig å slippe
 på engene om våren men det var utri alen.
 Hardest ble den eng som skulle
 plies oppbeita

10. Skifter kom omkring 1900 - 1910. Da
 brukten av kinstjøssell blev mer alen.

11. Om våren gikk de over beita og
 slo ut riker som de sa. De brukt
 "te da ei rive - noe annet redskap".
 kjemmer ikke av noen nå. -

De gamle folk fortæller at darska ble finhalska med bråteriv
 De siste 15 - 20 år er gjødselspridning blitt alen.

om stammene

Når dyra gikk på beite ble de om natta hatt inn i (som merjorut) kvele som var bygget i laasohagan, men så mer gården som omilig. Her gikk dyra lausa. Som strø truktet grassstov eller forket mjørd. Som regel ban et kve. Sjædla mest trukt på rygge. —

13 Ukjent av — men Wilsr nevner dette 1779. —

14

15. Tre, is kaller vart trukt for å skrumme i dyra. Det var ei gammel bue, og Træl de tok og stoppa med halvd så det mest omilig ligna en kall (onneske) Denne ble satt opp liker ved der dyra var om natta.

16. Ukjent.

17. — " —

18 Wilsr nevner noe om flytbart hus for sau. —

19 Med ordet Tåje onnes ber rjødte kitemark liker ved husene

20 Tugan skter. — Tåje (et) innes. Tåja = flus

21 Ukjent.

Wilsr nevner at de tok de frø afatt som lå ved låvebolken og sidd i gjenglygt. — Senere blev de alen, å sette igjen eng til frø, som så ble trukt. ~~og~~ denne frø de da fikk — haus — som de kalli det, sidd de ~~vå~~ mens de enda kinnligge igjen noe sus om våren. — Denne måte for gjenglygt til eng trukt her ~~de~~ på omkring år 1800. — Fåreusener bygget her 1895. —

Men det fantes enda så sent-
 som omkring 1900 en slenging
 - eukelt - som enda lot det
 å så i engjø i gjulogget -
 "Jeg får engj alikevel," sa han.
 "Jeg det var kamt." Men grunnen var
 jo bare den, at han sloj engj
 så allfor seint så littes kløver
 fikk tid til å sette modent på gro
 den ble slakt. - I slike tilfelle
 blir det nok engj. -

Oslo -
Spisværing

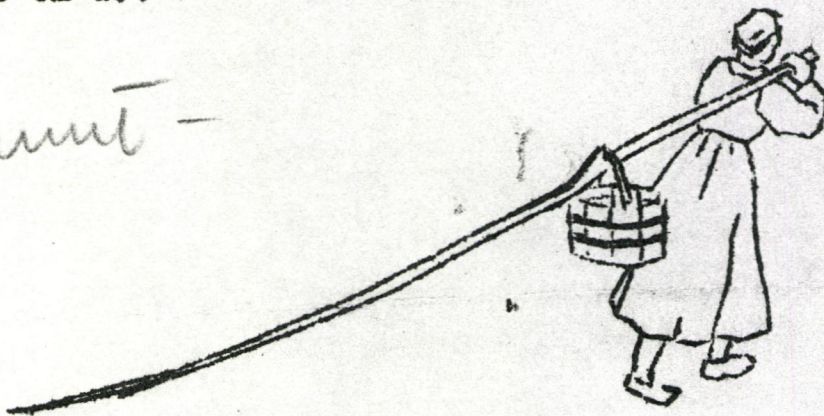
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEHUSENE.
BYGDØY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampla over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

Ukjent -

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ?

Har ein bruka kumøkk til brensel ?

Ukjent.